

Lärarhandledning

Berättelsen om Sverige

Patrik Lundberg

Illustratörer: Daria Bogdanska
& Emilie Crispin Ekström

Rekommenderas för gymnasiet

En handledning av Camilla Rehn, Teskedsorden

I samarbete med

**Teskeds
orden** { en röst för
mångfald

BERÄTTELSEN OM SVERIGE

TEXTER
OM
VÅR

DEMOKRATI

rabén&sjögren

Foto Anna Wohlgren

”Sverige har varit demokratiskt i 100 år nu. Demokratin är en del av det liv du lever. Framför allt är du en del av demokratin, trots att du kanske känner att du lever på skuggsidan. Det är därför jag skriver för dig och ingen annan. För du är inte problemet. Du är lösningen.”

Berättelsen om Sverige är en bok för unga vuxna, för förstagångsväljarna och för alla de som inte tror att de kan påverka. Ta lika delar reportagebok om Sverige, intervjuer med unga inspiratörer och fakta om landet vi lever i. Tillsätt Patrik Lundbergs unika ton. Då får du *Berättelsen om Sverige*. Syftet med boken är att fungera som en katalysator och inspirera unga att påverka. Boken innehåller viktiga fakta kring demokrati, men paketerat på ett annorlunda sätt.

– Jag har gjort så gott jag kunnat för att göra boken opartisk, säger Patrik Lundberg. Syftet är inte att påverka läsaren att tycka som jag eller peka ut en riktning. Jag vill aktivera människor att skapa sin egen riktning.

Berättelsen om Sverige riktar sig till förstagångsväljare som går på gymnasiet. Den är skriven lika mycket för den som sällan läser och inte är så intresserad av ämnet som för den som är van läsare och vill veta mer. Den gestaltar Sverige utanför Stockholms innerstad, varför det är de fyra åren mellan valen som är viktigast – och om skillnaden mellan ett dåligt myndighetsbeslut i Nordkorea och i Sverige.

Du som är lärare och använder boken i undervisningen kan själv välja om ni läser hela boken eller om ni väljer vissa kapitel. Denna lärarhandledning fokuserar på bokens femte, sjunde och nionde kapitel. Handledningen är framtagen av Teskedsorden, med stöd av Moggliden AB.

Till dig som är lärare

Handledningens upplägg

För varje kapitel finns uppgifter och övningar under tre rubriker:

- *Beskriv med egna ord, vad betyder...*

Här finns en handfull av kapitlets ord. Orden är viktiga för att förstå kapitlets innehåll. Men vad betyder orden?

- *Tänk*

Här hittar du förslag till reflektioner med avstamp i bokens texter. Vissa svar går att hitta i kapitlet medan andra delar syftar till reflektioner enskilt eller i grupp.

- *Gör*

Demokrati är något som vi gör tillsammans! Här finns tips på elevaktiva övningar om vår demokrati, utifrån respektive kapitelns tema.

Boken och gymnasiets kursplaner

Boken lämpar sig som underlag till ämnesövergripande värdegrundsdiskussioner eller inom enskilda gymnasiekurser. Kanske passar den främst i Samhällskunskap 1a1. Övningarna i denna handledning täcker in minst dessa tre delar av det centrala innehållet i Samhällskunskap 1a1:

- Demokrati och politiska system på lokal och nationell nivå samt inom EU. Internationella och nordiska samarbeten. Medborgarnas möjligheter att påverka politiska beslut på de olika nivåerna. Maktfördelning och påverkansmöjligheter i olika system och på olika nivåer utifrån olika demokratimodeller och den digitala teknikens möjligheter. Digitalisering och mediers innehåll samt nyhetsvärdering när det gäller frågor om demokrati och politik.

- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap.
- Källkritik. Metoder för att söka, kritiskt granska, värdera och bearbeta information från källor i digital och annan form.

Om författaren Patrik Lundberg

Patrik Lundberg växte upp i Sölvesborg men bor numera i Stockholm och jobbar som författare, journalist och föreläsare. Han är reporter och krönikör på Dagens Nyheter. Han var vice ordförande i Sveriges Författarförbund 2018-2020. Patrik Lundberg debuterade 2013 med sin självbiografiska bok *Gul utanpå*, som handlar om hur det är att växa upp som svensk med asiatiskt utseende. Boken nominerades till debutantpriset Slangbellan och till Skånskans kulturpris och belönades med Sölvesborgs kulturpris. 2014 kom *Onanisterna*, som handlar om ungdomar som stannar i sin hemkommun efter gymnasiet. Patrik Lundberg har även belönats med Teskedsordens stipendium 2019, han var nominerad till Stora journalistpriset, årets röst (2019) och Begriplighetspriset (2020), samt mottog priset Guldpennan 2020.

Om Teskedsorden

Teskedsorden är en ideell organisation som kämpar för ett rättvist samhälle där allas rättigheter respekteras oavsett etnicitet, kön, sexualitet eller funktionalitet. Teskedsorden driver projekt, utbildar, opinionsbildar med målet att skapa en respektfull dialog mellan människor och att stärka oss alla att agera mot diskriminering och rasism – för vår demokrati.

Övningar och reflektioner

KAPITEL 5 – OM SOCIALA RÖRELSE

Beskriv med egna ord, vad betyder...

Kommunalråd, degradering, asylsökande, att slå mynt av något, volontär, rasist, opposition, #metoo

Tänk

Uppgift 1

Att känna gemenskap kan vara viktigt för att känna att man är del av ett samhälle, och demokratin. Patrik beskriver fotbollslaget Mjällby AIF som en samlande kraft i hans hemkommun Sölvesborg. Nästan alla verkar heja på Mjällby oavsett vilken bakgrund man har eller vilket parti man röstar på.

- Finns det något i din kommun som samlar kommuninvånare på samma sätt som Mjällby AIF samlar många av Sölvesborgs invånare? I så fall vad? Vilka grupper dras dit? Finns det grupper i samhället som inte är med i denna gemenskap? I så fall varför, tror du?
- Om en sådan samlande kraft inte finns idag: Vad skulle det kunna vara i framtiden, om du fick önska?

Uppgift 2

I många städer och byar i Sverige finns så klart stolthet, men också missnöje. Patrik skriver om "rebeller" som slåss mot "överheten", om att "bli överkörda" och om att vilja "slå tillbaka".

- Vad tror du att denna känsla av missnöje kommer från? Varför finns den?

Här kan ni gärna testa modellen "5 x Varför". Utifrån ett upplevt problem ställs varför-frågan fem gånger. Syftet är försöka komma närmre problemets grundorsak, för att sedan kunna agera för att lösa problemet.

Stater och politiska system, liksom samhällen i stort, bärs upp av tröga strukturer som ofta har svårt att ta till sig nya viktiga frågor och förändringsprocesser utan påtryckningar utifrån.

Människor som saknar tillgång till formell makt kan genom kollektiv mobilisering i sociala rörelser påverka makthavare för att genomdriva förändringar eller skapa uppmärksamhet kring negligerade frågor. Här följer några klassiska exempel:

- Kvinnorörelsen
- Arbetarrörelsen
- Fredsrörelsen
- Miljörörelsen

Utöver dessa har det funnits och finns en mängd sociala rörelser som alla mobiliserar kring någon för dem central fråga.

Källa: Rörelseforskningens historia och perspektiv, Åsa Wettergren och Andrew Jamison, Studentlitteratur (2006)

Till exempel såhär:

Problem: Upplevelsen av missnöje

Fråga: Varför känner ni missnöje?

Svar: För att ingen lyssnar på vad vi tycker.

Fråga: Varför upplever ni att ingen lyssnar på vad ni tycker?

Svar: För att de som bestämmer inte lyssnar på oss.

Fråga: Varför upplever ni att de som bestämmer inte lyssnar på er? Osv.

- Vilka förändringar i samhället tror du krävs för att vända denna negativa känsla till en positiv känsla istället?

Uppgift 3

På sidan 75–79 kan du läsa om sociala rörelser och så kallade gräsrotsrörelser.

- Vad betyder ordet ”gräsrotsrörelse”?
- Varför tror du att gräsrotsrörelser som de som här beskrivs växer fram?
- Tror du att gräsrotsrörelser kan vara viktiga i att förändra ett samhälle till det bättre? Varför/varför inte?

Gör

Uppgift 1

Politiska beslut i kommunen kan skapa stor debatt i samhället och på nätet. Gör såhär:

1. Vilka exempel på politiska beslut som skapat debatt finns där ni bor? Diskutera tillsammans!
2. Dela in klassen i grupper. Varje grupp väljer ett av dessa beslut och beskriver tillsammans både det fattade beslutet och några olika åsikter som finns i frågan. Beskriv också varför ni tror att frågan har

väckt debatt.

3. Varje grupp tar fram en tidningsartikel, en bild eller text från sociala medier som visar frågan.
4. Kan ni på något sätt påverka det fattade beslutet? I så fall hur?
5. Varje grupp tar ställning i det beslut som de har valt. Hur hade ni beslutat, om ni hade fått bestämma?
6. Redovisning muntligt eller skriftligt.

Uppgift 2

Förbered frågor till kommunpolitiker från olika partier! Ring eller mejla till dem för att få svar. Du hittar deras kontaktuppgifter via kommunens webbplats eller om du ringer till kommunhuset.

Uppgift 3

I samhället finns mängder av grupper som är engagerade i många olika ämnen.

1. Hitta en rörelse/organisation som du tycker är viktig.
2. Skriv tre argument för varför du tycker att den här rörelsen/organisationen är värd ditt engagemang!

Kul fakta

Alla vill inte vara med i politiska partier. Vissa väljer hellre en social rörelse, till exempel en organisation som är engagerad för att förändra inom ett speciellt område. Ofta är det så som våra folkvalda politiker har börjat sin politikerbana. De har hittat ett ämne att engagera sig i, det ena har lett till det andra och nu sitter de i kommun, landsting eller riksdag för att representera ett parti de valt att engagera sig i, och fatta de bästa besluten för kommunen, landstinget (länet) eller landet som helhet.

Uppgift 4

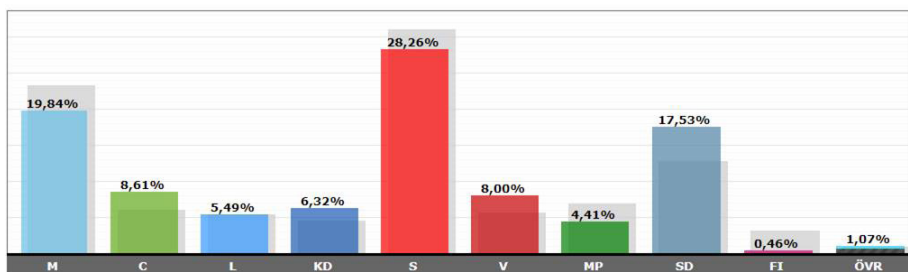
Patrik nämner valresultatet i sin hemkommun Sölvesborg. Kolla valresultatet i kommunen där du bor. Vilka partier har fått fler röster i det senaste valet 2018? Vilka partier har minskat? Vad tror du att förändringen i valresultat mellan 2014 och 2018 beror på?

Du hittar valresultatet här. Klicka på din kommun för att se statistik för alla partier:

<https://data.val.se/val/val2018/slutresultat/K/rike/index.html>

Om du har tid kan du jämföra valresultatet i din kommuns kommunfullmäktige med valresultatet i riksdagsvalet. Såhär såg valresultatet i det senaste riksdagsvalet ut:

- Vilka likheter finns mellan resultatet i din kommun och i riksdagen?

- Finns det några skillnader?

KAPITEL 7 – OM INTERNET SOM “DEN FJÄRDE STATSMAKTEN”

Beskriv med egna ord, vad betyder...

Användargenererat innehåll, ansvarig utgivare, medborgarjournalistik, filterbubbla

Tänk

Uppgift 1

Patrik skriver såhär om sociala medier: “Vem som helst kan publicera nästan vad som helst, när som helst.”

Fundera på: Vad är bra med detta? Finns det något som är dåligt? Jämför gärna med förr i tiden när dina föräldrar var unga. Då publicerades nyheter nästan bara av tidningar, radio och tv.

Tänk att varje dag är den 1 april. Det tipset fick Patrik Lundberg av en lärare. Vad menade den som gav det rådet?

Uppgift 2

På sidan 98–100 kan du läsa om filterbubblor. Patrik menar att det alltid har funnits.

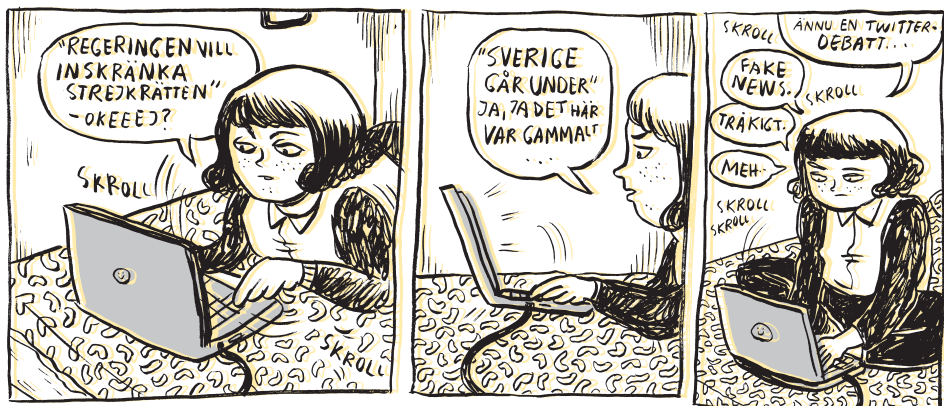
- Vad menas med filterbubbla?
- Hur tror du att filterbubblor kan påverka vad vi tycker och tänker till exempel om det som händer i kommunen och i övriga Sverige (och världen)? Ge exempel.

Gör

Uppgift 1

Vad vill du ändra i orten där du bor? Gör såhär:

1. Planera ett inlägg för valfri sociala medier-kanal. Inlägget ska svara på frågan: Vad vill du ändra i orten där du bor?

(Notera att eleverna alltså inte behöver posta inläggen på riktigt.)

2. Printa alla "inlägg" och häng dem i klassrummet eller samla dem på en digital yta som alla i klassen har tillgång till.
3. Prata tillsammans om tonen när eleverna strax ska kommentera varandras inlägg. Ett tips är att tillsammans skapa en punktlista med gemensamma överenskommelser. (Till exempel att personangrepp är förbjudet.)
4. Kommentera varandras inlägg – på väggen där de hänger eller på den digitala ytan.

Om ni har tid kan ni också i klassen diskutera hur man kan göra för att påverka, inom vart och ett av de områden som eleverna har lyft.

Uppgift 2

Har du någon gång läst något eller själv delat något i sociala medier, som visat sig inte vara sant? Om du har det: Minns du vad det handlade om? Minns du vad du gjorde när du upptäckte att det som du delat inte var sant?

Tips till lärare: Använd metoden EPA för den här uppgiften. Be först eleverna lösa den enskilt (E). Låt den sedan diskutera parvis (P), och lyft slutligen

exempel i klassen som helhet och diskutera alla tillsammans (A).

KAPITEL 9 – FOLKSTYRET

Beskriv med egna ord, vad betyder...

Förvalta, förtroende, valmanifest, opinionsbildning, klimatskeptiker, faktoider

Tänk

Uppgift 1

Vad är skillnaden mellan riksdag, landsting och kommun? Var bestäms om vad?

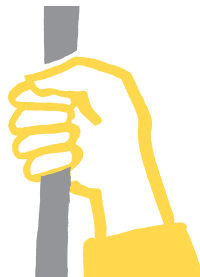
Läs texten *Vi lever i en istid* av Jonathan Lundberg (sid. 124–129). Vilka

Demokrati handlar om alla människors lika värde och rättigheter samt om möjligheten att vara med och bestämma.

I Sverige finns rättigheterna angivna i grundlagen: all offentlig makt utgår från folket och riksdagen är folkets främsta företrädare.

Kungen, eller en regerande drottning, är statschef. Detta är landets högsta företrädare, men har ingen politisk makt.

Källa: riksdagen.se

tankar och känslor väcker texten? Diskutera tillsammans.

Uppgift 2

Hur troligt? På en skala 1–10:

- Hur troligt är det att du röstar i valet 2022?
- Hur troligt är det att du i framtiden vill bli politiker i kommunen, landstinget eller riksdagen?

Gör såhär:

- Rita två linjer på tavlan, en för varje fråga. Gör varje linje till en skala där 1 är lägst och 10 är högst.
- Be varje elev markera sitt svar, till exempel med ett streck med pennan.
- Diskutera i klassen och jämför svaren på de två frågorna.
- “Ingen kan göra allt men alla kan göra något” är ett talesätt som är centralt för Teskedsorden. Hur passar detta talesätt in i denna diskussion?
- Varför ska man bry sig?

Gör

Uppgift 1

Vilken samhällsfråga skulle vara viktigast för dig att jobba med om du blev politiker för en dag?

1. Välj en emoji som symboliserar samhällsfrågan.
2. Beskriv varför du tycker att detta ämne är viktigt!

Uppgift 2

Läs *Vi lever i en istid* av Jonathan Lundberg (sid. 124–129)

Trots att forskare är eniga om att klimathotet är på riktigt finns det många som inte håller med. Inför denna övning kan du som lärare ta fram två källor som eleverna senare ska få fördjupa sig i. (Eller varför inte be eleverna ta fram källorna?) En källa ska komma från klimatskeptiker och en från en källa som tar klimathotet på allvar. Be eleverna granska trovärdig-

heten i respektive källa. Det kan exempelvis göras såhär:

1. Vem ligger bakom källan? Är det någon som kan ämnet, som du kan lita på? Har du hört talas om personen eller organisationen som ligger bakom informationen?
2. Vem/vilka är den tänkta publiken till sidan? Vilken målgrupp riktas informationen till?
3. Varför har sidan skapats? Är det för att sprida information, skapa debatt, sprida en åsikt, provocera eller något annat?
4. Vad hittar du för information på sidan? Är det åsikter eller fakta? Verkar det pålitligt? Saknas viktiga detaljer? Finns referenser, till exempel källhänvisningar?

Uppgift 3

Vem som helst kan starta ett politiskt parti. (Om man vill kan man anmäla partiets namn till Valmyndigheten, till exempel för att ingen annan ska kunna ta namnet.)

Dela in eleverna i grupper och be varje grupp skapa ett lokalt politiskt parti, för att skapa förändring lokalt där ni bor:

1. Vad skulle ert parti kämpa för i samhället?
Vilka skulle vara de tre viktigaste punkterna i ert valmanifest inför valdagen 2022? Alltså: Vilka förändringar vill ni genomföra i er kommun?
2. Vilket namn vill ni ge ert parti?
3. Hur ska ni få folk att rösta på just er? Hur ska ni locka väljare?
4. Skapa en valaffisch till ert parti! Namnet och vad ni vill ska tydligt framgå med text och bild.

ALLA FÖR EN KAMP FÖR ATT
GÖRA JUST SIN VÄRLDSBILD
TILL DEN RÅDANDE SANNINGEN
OM SAKERNAS TILLSTÅND.
ALLA HAR RÄTT. ALLA HAR FEL.
DET ÄR HELLER INTE JAG SOM
SKRIVER BERÄTTELSEN OM SVERIGE.

DET ÄR DU.